

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ПОДХОДЪТ ЛИДЕР/ ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ (ВОМР)

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПОДХОДЪТ ЛИДЕР?

ЛИДЕР е новаторски подход в рамките на политиката на ЕС за развитие на селските райони. Наименованието **LEADER** като абревиатура на френски език означава **"Връзки между дейностите за развитие на икономиката в селските райони"**.

Както подсказва наименованието, това е по-скоро подход за мобилизиране на местните общности и подпомагане на развитието на селските райони, отколкото определена серия от мерки, които трябва да се приложат.

Разликата между ЛИДЕР и други по-традиционни политически мерки за развитие на селските райони се състои в това, че той посочва **„как“** да се действа, а не това **„какво“** трябва да се направи.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПОДХОДЪТ ЛИДЕР?

ЛИДЕР е метод на ЕС за постигане на целите на политиката за развитие на селските райони посредством изпълнение **„отдолу нагоре“**. Вместо чрез координиране и управление от централно ниво (**„отгоре надолу“**) се предоставя публична финансова подкрепа на местни организации, наречени местни инициативни групи (МИГ) с цел реализиране на стратегии за местно развитие (СМР) чрез грантови схеми за финансиране на проекти към стратегиите.

Основната идея на подходът ЛИДЕР се основава на разбирането, **„че поради разнообразието на селските райони в Европа, стратегиите за развитие са много по- ефективни и ефикасни ако се решават и прилагат на местно ниво от местните участници“**, придружени от ясни и прозрачни процедури, подпомагане от съответните **обществени администрации.**

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПОДХОДЪТ ЛИДЕР?

Използването на този метод дава възможност на общностите в селските райони посредством използването и насочването на финансов ресурс от ЕСИФ:

1. да решават заедно и самостоятелно как да подобрят качеството на живот на хората живеещи в съответната територия;
2. как запазят конкурентоспособността си;
3. как да използват максимално своите ресурси;
4. как да преодолеят проблемите, пред които са поставени.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПОДХОДЪТ ЛИДЕР?

ЛИДЕР – 7 отличителни характеристики:

1. Териториален подход – изразява се в разработването на стратегия за местно развитие, която отчита силните и слабите страни на дадена територия, идентифицира конкурентните предимства.

2. Подходът „отдолу-нагоре“ Това е най-отличителната черта на ЛИДЕР. Местните хора участват във вземането на решения за стратегията и избора на приоритети, които да бъдат следвани. Създаването на капацитет е основна част от подхода „отдолу-нагоре“ и той включва: (1) повишаване на познанията, обучение, участие и мобилизация на местното население за осъществяване на анализ; (2) участие на различни групи по интереси за създаване на стратегия за местно развитие; (3) създаване на ясни критерии за избор на местно ниво на подходящи проекти (план за действие) за осъществяване на стратегията.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПОДХОДЪТ ЛИДЕР?

3. Публично-частно партньорство: Местните инициативни групи (МИГ) Установяването на местно партньорство, има за цел разработване и изпълни стратегията за местно развитие. То е отговорно за разпределянето и управлението на финансовите ресурси. Групата обединява партньори от публичния сектор, частния сектор и граждански (НПО сектор);

4. Иновации – при използване на местните ресурси, развитие на онези ресурси, които са неизследвани, пренебрегвани или подценявани. Популяризиране на местните ресурси по нов начин, създаване на нови продукти, внедряване на нови процеси, намиране на нови пазари.

5. Интегрирани и мултисекторни дейности. Стратегията за местно развитие трябва да има мултисекторна насоченост, като интегрира няколко сфери на дейности. Дейностите и проектите, финансирани от местните стратегии трябва да бъдат свързани и координирани, като и да допринасят за постигането на стратегическите цели на региона.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ПОДХОДЪТ ЛИДЕР?

6. Работа в мрежа – стимулира обмена на знания и практики между МИГ, селските райони, насърчава сътрудничеството чрез създаване на връзки между МИГ.

7. Проекти за сътрудничество – възможност МИГ да реализират съвместни проекти с други МИГ в страната и извън нея.

Седемте характерни черти обясняват какво представлява подходът „Лидер“. Прилагането на тези принципи в практиката означава, че реални местни общности планират местните стратегии и участват в дейностите по изпълнението им. „Центърът на тежестта“ в процеса на вземане на решения следва да бъде местен, т.е. където се осъществяват основните проекти за прилагане на ЛИДЕР.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ИСТОРИЯ НА ЛИДЕР

През ранните 90-те години, са използвани множество подходи, които са били типично секторни, насочени основно към фермери и целящи насърчаването на структурните промени в селското стопанство. Те са използвали подход „отгоре - надолу“ със схеми за подпомагане, решавани на национално или регионално ниво. Местните действащи лица не винаги са били насърчавани да придобият уменията, които са им нужни, за да могат да подпомогнат собствените си райони.

В исторически аспект ЛИДЕР стартира през 1991 г. като инициатива на ЕС финансирана от структурните фондове, целяща подобряване на потенциала за развитие на селските райони в Европа, като се разчита на местната инициатива и умения. В политически контекст ЛИДЕР се превръща от пилотна инициатива до основна политика за развитие на селските райони задължителен елемент на всяка ПРСР.

ИСТОРИЯ НА ЛИДЕР

До 2007 г. има три поколения ЛИДЕР: Лидер I (1991-1993), Лидер II (1994-99) и Лидер+ (2000-2006). През това време страните-членки подкрепят само програмите ЛИДЕР с отделно финансиране на ниво ЕС. От 2007 година нататък подходът ЛИДЕР се превръща в интегрална част от основната политика за развитие на селските райони на ЕС, като в ПРСР се създава самостоятелна отделна четвърта Ос ЛИДЕР, получаваща финансиране от общите трансфери идващи от ЕЗФРСР към всяка страна-членка.

Таблица 2: ЛИДЕР В ЦИФРИ	LEADER I	LEADER II	LEADER+	LEADER
Програмен период:	1991-1993	1994-1999	2000-2006	2007-2013
Брой МИГ:	217	906	1153	2402
ЕС+ национално съфинансиране в милиарди €:	1.2	5.37	5.1	9.2
Територия на ЕС покрита от МИГ в %:				72%
Население в селските райони на ЕС обхванато от ЛИДЕР към 2014 г. в %				56%

ПОДХОДЪТ ЛИДЕР 2014 - 2020

Водено от общностите местно развитие (ВОМР) е следващ етап на интервенция на **Подхода ЛИДЕР** върху развитието на селските райони, който ще бъде прилаган при запазване на подхода „отдолу-нагоре“, така че местните общности да формулират, избират и одобряват приоритети и стратегия за интегрирано развитие на територията и общностите.

Инструментът ще се прилага чрез многофондово финансиране, като за него ще се използват средства както от ЕЗФРСР така и от останалите европейски социални и инвестиционни фондове на: ЕФМДР, ЕСФ и ЕФРР. Това дава възможност от други оперативни програми да бъдат финансирани проекти по стратегиите за местно развитие.

МИГ и МИРГ ще преценяват дали стратегията ще бъде финансирана от един или от повече ЕСИФ, като тази преценка ще се обуславя от нуждите и потенциала на съответната територия.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 - 2020

Таблица 6: Основни характеристики на ВОМР в България

<p>Какво? Основните предизвикателства, с които държавата трябва да се справи чрез подхода ВОМР.</p>	<p>Създаване на заетост и използване на местния потенциал за растеж с оглед подобряване качеството на живот и доходите на местното население.</p>
<p>Защо? Основните цели и приоритети за ВОМР.</p>	<p>Бедност (ТЦ 9); Околната среда (ТЦ 5 и 6); Иновации (ТЦ 1); Заетост (ТЦ 8); Конкурентоспособност (ТЦ 3); Образование и квалификация (ТЦ 10). Общо 7 от 11 - те тематични цели</p>
<p>Къде? Видовете територии, на които ще се прилага ВОМР.</p>	<p>Еднофондово финансиране от ЕЗФРСР и ЕФМДР на МИГ в селските и МИРГ рибарски райони; многофондово - териториите със специфични характеристики, определени с НКПР.</p>
<p>Кой фонд? Определяне на фондовете по ОСР, които ще бъдат използвани за ВОМР</p>	<p>ЕЗФРСР - 5%, ЕФМДР - 9%, общо за еднофондови и многофондови стратегии; ЕСФ - 5%, ЕФРР - 5% общо за ИТИ, в т.ч. ВОМР. Подготвителната помощ се финансира от ЕФРСР или ЕФМДР.</p>
<p>Как да се работи съвместно?</p>	<p>Общ нормативен документ, единна методика и национална структура за координиране на ВОМР. За една и съща по обхват допустима територия ще има една МИГ и една стратегия.</p>

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ФИНАНСОВА РАМКА

За прилагане на подхода ВОМР са заделени 5% от Програмата за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

Средствата от ЕСФ и ЕФРР за прилагане на подхода ВОМР също са в размер на 5% от разпределените средства от оперативни програми ОПИК, ОПРЧР, ОПНОИР, ОПОС.

Финансирането на местните инициативни рибарски групи е в размер на 18% от ЕФМРД, като на една и съща територия не могат да съществуват МИГ и МИРГ, прилагащи едновременно мултифондови стратегии.

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ФИНАНСОВА РАМКА

Програма	ЕСИФ	Общо	ВОМР	
			%	Сума, евро
ОП Развитие на човешките ресурси	ЕСФ	839 877 961	5%	41 993 898,05
ОП Наука и образование за интелигентен растеж	ЕСФ	335 218 152	5%	16 760 907,60
ОП Наука и образование за интелигентен растеж	ЕФРР	247 542 470	5%	12 377 123,50
ОП Иновации и конкурентоспособност	ЕФРР	1 201 818 784	5%	60 090 939,20
ОП Околна среда	ЕФРР	360 802 036	5%	18 040 101,80
Програма за развитие на селските райони	ЕЗФРСР	2 338 783 966	5%	116 939 198,30
Програма за морско дело и рибарство	ЕФМДР	88 066 622	18%	15 851 991,96
	Общо	5 412 109 991		282 054 160,41

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ФИНАНСОВА РАМКА

Планувано е да се създадат 60 МИГ, при следните финансови условия:

Управление и текущи разходи за една стратегия:

- Стойност на текущите разходи за управление, придобиване на умения, популяризиране, и публичност 25% от бюджет на СМР по ПРСР;
- Съотношение между разходите за управление и разходите за придобиване на умения и публичност – 80/20;
- Авансово плащане за 50% от стойността на разходите за управление, придобиване на умения, популяризиране и публичност.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ФИНАНСОВА РАМКА

Максимален бюджет за проекти към една стратегия:

- Максимален размер на разходите за една СМР от ПРСР: 1 млн. евро за територия с население до 10 хил. души и 1,5 млн. евро за територия над 15 хил. души;
- При мултифондови стратегии до 760 хил. евро от ОПРЧР;
- ОПИК до 500 хил. евро при МИГ от 10 до 15 хил. жители; до 1 млн. евро от 15 до 45 хил. жители; до 1,5 млн. евро, при МИГ с над посоченото население;
- ОПНОИР - до 500 хил. евро;
- ОПОС до 60 евро/1 хектар в НАТУРА 2000
- Легова равностойност на всички разходи в един проект до 200 хил. евро.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ДОПУТИМОСТ

- Територия от 10 000 до 150 000 души;
- Териториален обхват - СР;
- На една територия само един МИГ/МИРГ;
- На една територия не може да има едновременно МИГ и МИРГ;
- Кохерентност на територията;
- Всеки един от трите сектора не може да има повече от 49% в ОС и УС /НОВ МОМЕНТ!;/
- Доказателства да реално осъществен процес за създаване на ПЧП.

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ИЗИСКВАНИЯ КЪМ СМР

- Определяне на района и населението, обхванати от стратегията;
- Анализ на нуждите и потенциала за развитие на района, вкл. анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите;
- Описание на стратегията и нейните цели, описание на интегрирания и иновативните характеристики на стратегията и йерархията на целите, вкл. цели за крайните продукти и резултати;
- Описание на процеса на участие в общността в разработването на стратегията;
- План за действие, който показва как целите ще бъдат превърнати в резултати;
- Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на МИГ да изпълни стратегията;
- Финансов план на стратегията, вкл. планираното разпределение на средства от всеки от съответните ЕСИФ.

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ИЗИСКВАНИЯ КЪМ МИГ

Какво е Местната инициативна група?

Местната инициативна група е юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, регистрирано по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел, което:

1. Представлява публично-частно партньорство със задължително участие на общината/ите от територията на действие на МИГ в колективния върховен орган; Публично-частно партньорство е партньорството между представители на публичния сектор, представители на стопанския сектор и представители на нестопанския сектор за реализиране на стратегия за ВОМР на определена територия.

2. Съдържа в наименованието си обозначението „Местна инициативна група” или съкратено МИГ и наименованието на общината/ите, на територията на действие на МИГ;

3. Има седалище и адрес на управление на територията на селския район в рамките на територията, на която МИГ осъществява дейността си;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ИЗИСКВАНИЯ КЪМ МИГ

4. има колективен управителен орган в състав от не по-малко 5 лица, които имат постоянен адрес и/или работят на територията на действие на МИГ, когато са физически лица или имат седалище и адрес на управление на територията на действие на МИГ, когато са юридически лица;
5. има колективен върховен орган, чиито членове са с постоянен адрес и/или работят на територията на действие на МИГ, когато са физически лица или имат седалище и адрес на управление на територията на действие на МИГ, когато са юридически лица: член на колективния върховен орган може да бъде и клон на юридическо лице, ако клонът е регистриран на територията на действие на МИГ най-малко 5 години преди подаване на заявление за одобрение;

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

ВОМР или ЛИДЕР 2014 – 2020 – ИЗИСКВАНИЯ КЪМ МИГ

7. има дял на представителите на публичния сектор, на представителите на стопанския сектор и на представителите на нестопанския сектор в колективния върховен орган и в колективния управителен орган на сдружението, непревишаващ 49 на сто от имащите право на глас съгласно чл. 28, ал. 1 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел;

8. включва в колективните си органи представители на различни заинтересовани страни от местната общност, идентифицирани в анализа на стратегията за ВОМР включително уязвими групи и малцинства (когато е приложимо).

ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ЧЛЕНОВЕТЕ НА МИГ

“Представител на публичния сектор”

Допълнителни разпоредби към Наредба 22

Т. 21. (изм. - ДВ, бр. 38 от 2016 г., в сила от 20.05.2016 г.) е юридическо лице, което се представлява от орган на изпълнителната власт по чл. 19, ал. 2, 3 и 4 от Закона за администрацията или от служител на централната или териториалната администрация на изпълнителната власт, на общината, на общинския съвет, кмет и заместник-кмет на община, кметство или район, кметски наместник, общински съветник и областен управител, който представлява съответния орган въз основа на писмено решение, представено на МИГ, както и публично лице, което получава финансиране от държавния или общинския бюджет.

ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ЧЛЕНОВЕТЕ НА МИГ

“Представител на нестопанския сектор”

Допълнителни разпоредби към Наредба 22

20. (доп. - ДВ, бр. 38 от 2016 г., в сила от 20.05.2016 г.) "Представител на нестопанския сектор" е лице, регистрирано по Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по Закона за народните читалища, както и физическо лице, самоопределящо се като представител на този сектор. Физическото лице декларира писмено принадлежността си към този сектор. Общински съветник, кмет, заместник-кмет или служител в община, кметство или район, самоопределил се като представител на нестопанския сектор или представляващ друг представител на нестопанския сектор, не може да бъде член на колективния управителен орган на МИГ. **Юридическо лице, в управителните органи на което член е кмет, заместник-кмет, общински съветник или служител на МИГ, не може да бъде член на колективния управителен орган на МИГ от квотата на нестопанския сектор.**

ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ ЧЛЕНОВЕТЕ НА МИГ

“Представител на стопанския сектор”

Допълнителни разпоредби към Наредба 22

22. (доп. - ДВ, бр. 38 от 2016 г., в сила от 20.05.2016 г.) "Представител на стопанския сектор" е лице, регистрирано да извършва дейност по Търговския закон или по Закона за кооперациите, организация, обединяваща и защитаваща техни интереси, както и физическо лице, осъществяващо стопанска дейност по смисъла на § 1, т. 3 от допълнителните разпоредби на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност. **По смисъла на тази наредба кмет, заместник-кмет или общински съветник, както и юридическо лице, собственост или управлявано от кмет, заместник-кмет или общински съветник или на служител на МИГ няма право да бъде член на колективния управителен орган на МИГ от квотата на стопанския сектор.**